

PIRKANMAAN JÄTEHUOLTO OY:N OSAKASKUNTIEN JÄTESTRATEGIA

II TAUSTA-AINEISTO

Simo Isoaho ja Milla Peltoniemi

Bio- ja ympäristötekniikan laitos
Tampereen teknillinen yliopisto

Tampere 2003

LUKIJALLE

Tämän tausta-aineiston tarkoitus antaa tiivis katsaus jätteitä ja jätehuoltoa koskevaan yhteiskunnalliseen ohjaukseen. EU:ssa jätteitä koskeva lainsäädäntö on laajin yksittäistä teema-alaa koskeva lainsäädäntö. Jätteisiin liittyy intressejä yksityisyyden intimizeettisuojusta maapallon ilmastomuutokseen asti. Jätehuolto on osa kaikkia elinkeinotoimintoja ja koskee kilpailua niin kansallisessa kuin kansainvälisessäkin kaupassa. Ympäristönsuojelun näkökulmasta on voimakkaita näkemyksiä siitä, kuinka jätehuolto tulisi järjestää.

Jätehuolto on tehtävä, joka on pakko hoitaa. Tämän pakon vuoksi se on myös yhteiskunnallinen asia, jota ei voi jättää vain yksittäisten jätteen tuottajien oman kiinnostuksen ja viitseliäisyyden varaan. Näin on Suomen eduskunta yksimielisesti asian harkinnut jo 1970-luvulla. Toisaalta jätehuollon järjestämisellä ei sinänsä voida ensisijaisesti ratkaista sitä, kuinka paljon jätteitä syntyy tai kuinka haitallisia terveyden ja ympäristön kannalta jätteet ovat. Näissä kysymyksissä ensisijaisia toimijoita ovat tuotteiden valmistajat ja kuluttajat.

Jätehuollon käytännön järjestäminen syntypaikkalajitteluun perustuen ja maksimoitua hyödyntämistä tavoitellen on nuori asia. Tämä todellisuus tarkoittaa sitä, että parhaimpien toimintamallien ja teknologisten ratkaisujen löytäminen edellyttää käytännön kokemuksia ja myös oppirahojen maksamista. Näin ovat kehittyneet myös kaikki muut ihmisen toiminnot. Jätelajien käsittely on itseasiassa huomattavan vaikea ja haastava asia.

Toivomme tämän tausta-aineiston antavan asiasta kiinnostuneille lukijoille perustiedon ja perustan perehtyä syvemmin jätteitä ja jätehuoltoa koskeviin kysymyksiin. Jätehuolto on tärkeä osa materiaalivirtojen hallintaa.

Tampere
21. 2. 2003

Simo Isoaho

LUKIJALLE

SISÄLLYSLUETTELO

1	JÄTEHUOLLON KANSAINVÄLISET JA KANSALLISET PERIAATTEET	1
1.1	Modernin jätepolitiikan arvot ja intressit	1
1.2	Euroopan Unionin jätepolitiikan periaatteet	2
1.3	Jätteitä koskevat kansalliset periaatteet ja tavoitteet	3
2	JÄTEHUOLTOTEHTÄVIEN JÄRJESTÄMINEN	4
2.1	Jätteen haltijalle kuuluvat tehtävät	4
2.2	Kunnalle kuuluvat tehtävät	5
2.3	Tuottajavastuu	6
2.4	Yksityiset jätehuoltoyritykset	8
2.5	Pirkanmaan Jätehuolto Oy - alueellinen jätelaitos	9
2.6	Jätehuollon järjestämisessä useita viranomaisia	10
3	JÄTEKOMPONENTTIEN SYNNYN EHKÄISY	11
4	JÄTELAJIEN KERÄYS JA KULJETUS	13
5	SUURIA KYSYMYKSIÄ – BIOJÄTE JA ENERGIAJÄTE	14
6	JÄTENEUVONTA	16
7	JÄTEHUOLLON HINTAPOLITIikka	17

LIITTEET

1. Jätehuollon periaatteet ja vastuut
2. Kunnan tehtävät jätelain nojalla
3. Kunnan isännän rooli jätehuollossa

1 JÄTEHUOLLON KANSAINVÄLISET JA KANSALLISET PERIAATTEET

1.1 Moderni jätepolitiikka

Viime vuosikymmeninä jätemäärät ovat voimakkaasti kasvaneet tuotannon ja kulutuksen kasvun myötä. Jätehuoltojärjestelmissä on tapahtunut suuria muutoksia, kun jätteiden loppusijoitukseen perustuvista järjestelmistä on siirrytty jätekomponenttien uudelleenkäyttöön ja hyödyntämiseen tähtääviin järjestelmiin. Jätehuoltojärjestelmät ovat muuttuneet monimutkaisemmiksi ja samalla myös jätehuollon kustannukset ovat nousseet. Myös jätteiden synnyn ehkäisyyn on kiinnitetty yhä enemmän huomiota. Jätehuollon peruslähtökohdaksi on määritelty kestävä kehityksen edistäminen.

Politiikalla (eng. Policy) tarkoitetaan eri asioihin ja asiakokonaisuuksiin (teemoihin) omaksuttujen arvojen ja intressien perustalta muodostettuja periaatteita.

Modernin jätepolitiikan arvoperustana ovat seuraavat laajasti yhteisiksi hyväksytyt intressit:

- *elinympäristön miellyttävyys (maisema, hajut, eläimet)*
- *ympäristöterveys (hygienia)*
- *ympäristönsuojelu (luonnon toimivuus ja monimuotoisuus)*
- *luonnonvarojen turvaaminen (riittävyys, uusiutuminen)*
- *yleiset yhteiskunnalliset arvot (oikeudenmukaisuus, humanismi)*

Jätepolitiikan muotoutumiseen vaikuttavat myös seuraavat intressit

- *kansantaloudelliset intressit (kansalliset luonnonvarat, kansallisten elinkeinojen asema)*
- *kaupalliset intressit (investointeihin sidottu pääoma, markkinaosuudet, yrittäjäkilpailu)*
- *kulttuuriset rajoitteet (esim. eettiset jätteet)*
- *tietosuojaustarve (yksilön ja yritysten tietosuoja)*
- *vallitseva nykytilanne (edellytykset luoda uusia valmiuksia)*
- *ohjaus- ja valvontamahdollisuudet (viranomaistyön tarve)*

Strategia muodostuu valitun politiikan periaatteita noudattavista, eritellysti kohdennetuista ja ajallisesti määritellyistä päämääristä sekä toimintalinjauksista. Päämäärät ovat jonkin halutun tavoitetilan kuvauksia. Yksityiskohtainen toimenpidesuunnitelma päämäärien käytännön toteuttamiseksi laaditaan vasta strategian pohjalta toimintaohjelmassa.

1.2 Euroopan Unionin jätepolitiikan periaatteet

EU:n jätepolitiikan tavoitteena on edistää luonnonvarojen järkevää käyttöä sekä ehkäistä ja torjua jätteistä aiheutuvaa vaaraa terveydelle ja ympäristölle. EU:n peruseriaatteiden mukaisesti on myös varmistettava, ettei aiheuteta häiriöitä Euroopan sisämarkkinoilla. Suomi on sitoutunut noudattamaan seuraavia Euroopan Unionin yleisiä jätepoliittisia peruseriaatteita:

Jätteiden synnyn ehkäisy

Vähennetään materiaalia tuotanto- ja kulutuskierrrossa sekä minimoidaan hylkäys kaatopaikoille.

Esimerkiksi tuotteiden valmistaja ohjataan

- vähentämään valmistuksessa käytettävien materiaalien tuotekohtaista määrää tuotesuunnittelun avulla,
- pidentämään tuotteiden tai niiden osien elinikää lisäämällä uudelleenkäyttöä, ja
- parantamaan tuotteiden kierrätettävyyttä (= pidentämään tuotteissa käytettävien materiaalien hyödyllistä käyttöikää) materiaalivalinnoilla ja tuotteen rakennekonstruktiolla.

Hyödyntäminen

Kaikki hyödyllisen käyttötarkoituksensa menettäneet aineet ja esineet tulee ensisijaisesti hyödyntää materiaalina ja mikäli tämä taloudellisesti tai ekologisesti ei ole mahdollista, niin toissijaisesti energiana.

Turvallinen loppusijoitus & varovaisuusperiaate

Asetetaan tiukat normit, pitkä jälkiseuranta ja tarkka valvonta kaatopaikoille.

Valmistajien tulee suunnitella tuotteita, jotka ovat materiaaliltaan ja rakenteeltaan mahdollisimman vaarattomia tai sellaisiksi helposti käsiteltäviä ihmisten terveyden ja ympäristön kannalta.

Läheisyysperiaate & omavaraisuusperiaate

Jätelajit on käsiteltävä lähimmässä asianmukaisessa paikassa ja niistä on aiheuduttava kaikille maille yhtäläinen kansantaloudellinen rasitus. Jätelajien siirrot on minimoitava ja ongelmajätelajeja ei saa viedä EU:n ulkopuolelle.

Kustannusvastaavuusperiaate & jätteentuottajan ensisijainen vastuu (Saastuttaja maksaa periaate)

Jätehuollon kustannuksia ei saa kattaa julkisista budjettivaroista. Kustannukset on kohdennettava jätteentuottajille. Tarkoitus on saada kaikki jätteentuottajat (=kuluttajat) maksamaan (sisällytettynä tuotteen hintaan tai jätemaksuilla) jätekomponenttien kustannukset kulutuksensa mukaisesti.

Tietovastuuperiaate ja ankaran vastuun periaate

Jokaisen jätteentuottajan on tunnettava tuottamansa jätekomponentit. Valmistajien, maahantuojien, tukkukauppioiden ja vähittäismyyjien on oltava tietoisia ja vastuullisia toimintansa synnyttämien jätekomponenttien terveys- ja ympäristönäkövaikutuksista, myös elinkaarinäkökulmassa. Tuotantolaitoksille, maahantuojille ja kuluttajille voidaan osoittaa myös taannehtivasti vastuu tuotteista (esimerkiksi jääkaapeista ja tietokoneista), jotka esimerkiksi vasta kymmenen käyttövuoden perästä hylätään käytöstä tai jotka on hylätty voimassa olevien säädösten vastaisesti.

Nämä periaatteet on saatettu konkreettiseen muotoon vuonna 1989 annetussa EU:n yleisessä jätestrategiassa, joka on tarkistettu vuonna 1996.

EU:n jätestrategiassa esitetään ***eri toimintojen suositeltu tärkeysjärjestys***:

1. Jätteen synnyn ehkäisy (keinona mm. uudelleenkäyttö eli tuotteiden ja tuoteosien eliniän pidentäminen)
2. Hyödyntäminen (materiaalina ja energiana)
3. Paras mahdollinen loppukäsittely ja parannettu seuranta

Jätteitä ja jätehuoltoa koskeva EU:n peruslainsäädäntö muodostuu jätteitä koskevasta direktiivistä, vaarallisia jätteitä koskevasta direktiivistä ja jätteiden siirtoja koskevasta asetuksesta. Näiden lisäksi EU:ssa on laaja jätteitä ja jätehuoltoa koskeva erityislainsäädäntö.

EU:n 6. ympäristöohjelma sekä myös hiljattain hyväksytty kestävä kehityksen strategia tarkastelevat jätepolitiikkaa osana luonnonvarojen kestäväää käyttöä. Kuudennen ympäristöohjelman mukaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä on tarkoitus laatia oma strategiansa, johon sisällytetään myös jätehuollon kannalta tärkeitä seikkoja. Lisäksi jätteiden kierrätyksestä on tarkoitus laatia oma strategiansa.

Euroopan yhteisöjen kuudennessa ympäristöalan toimintaohjelmassa asetetaan tavoitteeksi vähentää kaatopaikoille joutuvan aineksen kokonaismäärää 20%:lla 2010 mennessä ja 50%:lla vuoteen 2050 mennessä vertailukohdan ollessa vuosi 2000. Samat tavoitteet koskevat myös muodostuvan ongelmajätteen määrää.

Jätekomponenttien synnyn ehkäisyä ja jätehuoltoa koskevat yleiset periaatteet on tiivistetysti koottu liitteeseen 1.

1.3 Jätteitä koskevat kansalliset periaatteet ja tavoitteet

Suomessa jätteitä koskevan lainsäädännön perustan muodostavat *jätelaki ja jäteasetus*, joihin on sisällytetty Euroopan Unionin jätepolitiikan periaatteet ja strategiset toimintalinjaukset.

Jätteitä ja jätehuoltoa koskeva suunnittelulivoite on kirjattu jätelain 40 §:ään, jonka mukaan ympäristöministeriön ja alueellisten ympäristökeskusten on laadittava valtakunnallinen ja alueellinen jättesuunnitelma jätelain ja sen nojalla annettujen tehtävien hoitamiseksi ja kehittämiseksi. Jättesuunnitelmassa on esitettävä jätteitä ja jätehuollon nykytilaa koskevat tiedot, kehittämistavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tarpeelliset toimet.

Valtioneuvoston 2.7.1998 hyväksymä *Valtakunnallinen jättesuunnitelma* on voimassa 1.1.2005 saakka. Jättesuunnitelman tarkistus vahvistettiin kesällä 2002. Määrälliset tavoitteet on valtakunnallisessa jättesuunnitelmassa asetettu jätteiden synnyn ehkäisemiselle ja niiden hyödyntämistason nostamiselle sekä saastuneiden maa-alueiden kunnostamiselle. Laadulliset tavoitteet puolestaan on asetettu jätteiden haitallisuuden vähentämiseksi sekä jätteiden ja jätehuollon aiheuttamien ympäristö- ja terveyshaittojen ehkäisemiselle. Tavoitteita on esitetty sekä jätelajikohtaisesti että toimialoittain. Jättesuunnitelmassa esitetyt tavoitteet ovat pääasiassa suuntaa-antavia, eivätkä ne ole siten sellaisenaan oikeudellisesti sitovia. Niiden odotetaan kuitenkin antavan voimakkaita signaaleja yhteiskunnan eri toimijoille.

Valtakunnallisessa jättesuunnitelmassa on pyritty etsimään ratkaisuja erityisesti seuraaviin ongelmiin:

- kasvavat jätemäärät
- eräiden jätelajien alhainen hyödyntämistaso
- jätelajien puutteellinen käsittelytaso
- eräin osin puutteellinen jätehuollon infrastruktuuri
- ohjauskeinojen riittämätön käyttö
- puutteellinen jätealan seuranta ja jäteasioiden kokonaisuuden hallinta

Yhdyskuntajätteiden osalta tarkistetussa valtakunnallisessa jättesuunnitelmassa on asetettu muun muassa seuraavat tavoitteet:

- Yhdyskuntajätelajien yhteen laskettu määrä on vuonna 2005 vähintään 15% pienempi kuin vuoden 1994 jätemäärän ja BKT:n reaalkasvun perusteella arvioitu jätemäärä
- Yhdyskuntajätelajien hyödyntämistaso on vähintään 70% vuonna 2005

Näihin tavoitteisiin pyritään muun muassa seuraaviin ohjauskeinoin:

- Rajoitetaan orgaanisen ja biohajoavan yhdyskuntajätteen sijoittamista kaatopaikoille siten, että vuoden 2010 alusta lähtien kaatopaikoille saa sijoittaa vain sellaista yhdyskuntajätettä, jonka orgaanisesta ja biohajoavasta osasta vähintään 80% on erotettu muuta käsittelyä tai hyödyntämistä varten
- Tuottajanvastuuta laajennetaan pakkausten osalta ja otetaan se käyttöön myös ajoneuvoja, sähkö- ja elektroniikkalaitteita, paristoja ja akkuja koskien.
- Liitetään haja-asutusalueiden kiinteistöjen lietteet osaksi järjestettyä jätehuoltoa
- Korotetaan jäteveron tasoa veron ohjauksen parantamiseksi

Alueelliset jättesuunnitelmat tarkentavat valtakunnallisen jättesuunnitelman tavoitteita ja esittävät alueellisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Voimassa olevat alueelliset jättesuunnitelmat laadittiin vuonna 1996 vanhan läänijaon mukaisina. Vuoden 2005 jälkeiselle suunnittelujaksolle alueelliset jättesuunnitelmat tullaan laatimaan alueellisten ympäristökeskusten toimialuejakoa noudattaen.

Jätehuollon kehittämisen tavoitteita on asetettu myös *kansallisessa ilmastostrategiassa*. Siinä asetettujen kasvihuonekaasupäästöjen tavoitearvojen saavuttamiseksi olisi jätehuollon kasvihuonekaasupäästöjen alennuttava vuosiin 2008-2012 mennessä lähes 3,5 miljoonaa CO₂-ekvivalenttitonnia vuoden 1990 tasosta. Keskeisimpiä, kansallisessa ilmastostrategiassa mainittuja jätehuollon ohjauskeinoja ovat jäteverotuksen kehittäminen ja jätteiden energiana hyödyntämisen nykyistä parempi huomioiminen energiaverotuksessa.

2 JÄTEHUOLTOTEHTÄVIEN JÄRJESTÄMINEN

Suomessa kuten laajemminkin Euroopan Unionissa sovelletaan periaatetta, jonka mukaan jätteentuottaja on aina ensisijaisessa vastuussa tuottamastaan jätteestä. Käytännössä jätehuollon järjestämisvastuu on kolmijakoinen: jätteentuottajavastuullinen jätehuolto, kunnan järjestämä jätehuolto ja tuottajavastuullinen jätehuolto. Jätehuollon eri toimijoiden jätehuoltovastuita ja tehtäviä on kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Jätehuollon järjestäjien ja toteuttajien jätehuoltovastuut ja yhteistyönäkökulmat.

Järjestämisvastuu →	Jätteentuottajan itse järjestämä jätehuolto (esim. isot teollisuusyritykset)	Kunnan järjestämä jätehuolto (yhdyskuntajätelajit)	Tuottajavastuuyhteisöjen järjestämä jätehuolto (yhteiskunnallisella sopimuksella sovitut jätelajit)
Toiminnallinen vastuu ↓			
Alueelliset jätelaitokset - Non-profit-yhtiöt - kuntayhtymät - kunnallinen liikelaitos - julkishallinnollinen vastuu	- Mahdollisesti jätteiden käsittely ja loppusijoittaminen	- Yhdyskuntajätelajien jätehuollon organisointi - Jätteenkäsittelykeskukset	- Yhteistyö keskinäisellä sopimuksella
Jätehuoltoyritykset - Kaupalliset yksityiset yritykset	- Keräys ja kuljetus - Käsittelypalvelut - Kokonaisvaltaiset jätehuoltopalvelut	- Keräys ja kuljetus alihankkijana tai sopimusperusteisena - Mahdollisesti käsittelypalvelujen tarjontaa	- Keräys ja kuljetus - Käsittelypalvelut - Muut jätehuoltopalvelut
Jätteentuottajien oma toteutus - kaupallisten yritysten palveluiden käyttö	- Alkukeräys - Omat käsittely- ja loppusijoitustoiminnot	- Jätteentuottajan kiinnostus hyödyntää kunnallisia jätehuoltopalveluja	-Yhteistyö tuottajavastuuyhteisöjen kanssa

Keräys- ja kuljetuskäsitteet

Lainsäädännössä käsitteet keräys ja kuljetus määritellään hieman käytännön kielestä poiketen. Koska nämä käsitteet ovat keskeisiä jätteentuottajille, on seuraavassa tarkasteltu niitä hieman tarkemmin.

Jätelain määritelmän mukaan keräyksellä tarkoitetaan jätteen (jätekomponenttien) kokoamista, lajittelua tai yhdistämistä kuljetusta taikka omatoimista hyödyntämistä tai käsittelyä varten. Käytännössä termillä keräys on tämän lisäksi toinenkin merkitys; jätelajien noutaminen keräysalueen keräyspisteistä keräysajoneuvon kuorman täyttämiseksi. Kuljetuksella taas tarkoitetaan käytännössä jätelajien siirtoa keräysalueelta jätelajin vastaanottoaikaan.

Jätteentuottajan (esim. kotitalouden) tehtävä on toteuttaa alkukeräys ja vienti keräyspisteeseen, jonka on järjestänyt tuleva jätteenhaltija (esim. asunto-osakeyhtiö) kiinteistölle tai keräyksen ja kuljetuksen toiminnallinen järjestäjä (alueellinen jätelaitos, sopimusperusteinen yrittäjä, tuottajavastuuyhteisö tai esim. UFF) johonkin laajempaa aluetta palvelemaan paikkaan (hyötyjättepiste, pienjäteasema, R-kioski, kiertävä ongelmajätteiden keräysajoneuvo, jne.).

2.1 Jätteen haltijalle kuuluvat tehtävät

Jätelaissa jätteen haltijalla tarkoitetaan jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa, toiminnan järjestäjää tai muuta henkilöä, jonka hallinnassa jäte on. Jätelain mukaan jätteen haltijan on huolehdittava jätehuollon järjestämisestä ja siitä aiheutuvista kustannuksista, ellei vastuuta valtioneuvoston määräyksellä ole osoitettu

esimerkiksi tuotteen valmistajalla tai maahantuojalle. Jätteen haltijan on huolehdittava jätteen keräyksen, kuljetuksen, hyödyntämisen ja käsittelyn järjestämisestä. Mikäli jätteen haltija laiminlyö hänelle jätelaissa säädettyt velvollisuudet, on toissijainen vastuu jätehuollon järjestämisestä kiinteistön haltijalla. Käytännössä jätteen haltija voi järjestää jätehuollon itse tai antaa tehtävän korvausta vastaan esimerkiksi jätehuoltoyrityksen hoidettavaksi.

Yhdyskuntajätelajien osalta jätehuollon järjestämisen päävastuu on määritelty kunnille. Yksittäisten pienten jätteentuottajien olisi käytännössä vaikea täysimääräisesti huolehtia jätehuollonsa järjestämisestä. Pienten jätteentuottajien täydellä vastuulla olevan jätehuollon asianmukainen valvonta olisi myös vaikea toteuttaa. Käytännöllisistä ja taloudellisista syistä pienten jätteentuottajien jätehuollon on yhteiskunta harkinnut hoidettavaksi yhteisten järjestelmien avulla.

Jätelain mukaan jätteiden alkukeräyksen järjestäminen (jätekomponenttien toimittaminen keräyspisteeseen) on jätteen tuottajan vastuulla. Kiinteistön haltijan on kuitenkin huolehdittava järjestettyyn jätteenkuljetukseen kuuluvien jätelajien keräyksen järjestämisestä (erityisesti keräyspisteen ylläpito) kiinteistöllä. Jätteentuottaja on velvollinen toimittamaan näihin jätelajeihin kuuluvat jätekomponentit kiinteistön haltijan osoittamaan keräyspaikkaan ja niille tarkoitettuihin ohjeiden mukaisiin keräysvälineisiin. Jätekomponenttien alkukeräystä koskevat tarkemmat ohjeet, esimerkiksi erilliskerättävistä jätelajeista ja sallituista keräysvälineistä on annettu kuntien jätehuoltomääräyksissä.

2.2 Kunnalle kuuluvat tehtävät

Kunnan jätehuoltotehtävät jakautuvat viranomaistehtäviin ja palvelutehtäviin. Kunnan jätehuollon palvelutehtäviä ovat jätehuollon käytännön toteuttaminen ja täytäntöönpano. Viranomaistehtävät ovat tehtäviä, joissa kunta käyttää julkista valtaa. Liitteeseen 2 on koottu Suomen Kuntaliiton luettelo kunnalle jätelain nojalla kuuluvista tehtävistä. Liitteessä 3 on havainnollistettu kunnan roolia eri näkökulmista katsottuna jätteisiin liittyvissä kysymyksissä.

Kunnan tehtävät jätehuollon käytännön toteuttamisessa kohdistuvat yhdyskuntajätelajeihin. Yhdyskuntajätelajeihin kuuluvat asumisessa syntyvien jätelajien lisäksi myös muut ominaisuuksiltaan, koostumukseltaan ja määrältään siihen rinnastettavissa olevat teollisuus-, palvelu- tai muussa toiminnassa syntyvät jätelajit. Muut kuin asumisessa syntyviin jätelajeihin rinnastettavissa olevat teollisuus- palvelu- tai muun toiminnan jätelajit ovat teollisuuden tai muun jätteentuottajan vastuulla, eikä kunnan ole pakko huolehtia niiden jätehuollosta.

Kunnan on järjestettävä yhdyskuntajätelajien kuljetus. Kuljetus on mahdollista järjestää joko kunnan omana toimintana tai muuta yhteisöä tai yksityistä yrittäjää käyttäen. Kuljetus on mahdollista järjestää myös sopimusperusteisesti, jolloin jätteen haltija tekee keräyksestä ja kuljetuksesta sopimuksen suoraan kuljetuksen suorittajan (yleensä yksityinen jätehuoltoyritys) kanssa. Myös sopimusperusteisessa järjestelmässä kunnan tehtävänä on seurata järjestelmän toimivuutta ja mahdollisesti asettamiensa ehtojen noudattamista.

Kunnan tehtävänä on järjestää yhdyskuntajätelajien hyödyntäminen (tarkoittaa hyödyntämisen mahdolliseksi tekevien toimintojen järjestämistä) ja käsittely. Kunnan on järjestettävä myös asumisessa sekä maa- ja metsätaloudessa syntyvien ongelmajätelajien hyödyntäminen ja käsittely. Halutessaan kunta voi siirtää jätelajien hyödyntämisen ja käsittelyyn liittyvät tehtävät osittain tai kokonaan muun yhteisön tai yksityisen yrityksen hoidettavaksi.

Kunnilla säilyy vastuu (huolehtiminen) jätehuoltojärjestelmän toimivuudesta silloinkin, kun palvelutehtävät ovat osittain tai kokonaan muun yhteisön tai yksityisen yrityksen hoidossa. Kunnan jätehuoltotehtävien toteuttamista sekä muuta jätelain noudattamista valvovat kunnan ympäristöviranomaisen ja valtion lupa- ja valvontaviranomaiset. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät voidaan hoitaa myös yhteislautakunnassa tai kuntayhtymässä, mutta niitä ei voida teettää yksityisoikeudellisella taholla kuten yhtiöllä.

Esimerkkejä viranomaistehtävistä ovat kunnan päätökset siitä, kuinka jätteiden keräys, kuljetus ja käsittely järjestetään sekä mitä maksuja siitä peritään. Käytännössä edellä sanottu tarkoittaa kunnallisista jätehuoltomääräyksistä, kuljetuksen taksoista ja vapautuksista päättämistä. Kunta voi antaa jätehuoltoa koskevia määräyksiä sekä tehdä muita jätehuoltoa koskevia päätöksiä, jotka kohdistuvat kuntalaisiin tai kunnan alueella tapahtuvaan toimintaan.

2.3 Tuottajavastuun alaiset tehtävät

Tuottajan jätehuoltovastuulla tarkoitetaan tuotteen valmistajan tai maahantuojan velvollisuutta järjestää käytöstä poistetun tuotteen jätehuolto. Jätelain nojalla valtioneuvosto voi antaa yleisiä määräyksiä tuottajavastuun toimeenpanosta. Tuottajavastuullisen jätehuollon kustannukset maksaa kuluttaja täysimääräisesti tai osittain tuotteen hintaan sisällytettynä. Käytännössä tuottajavastuulla olevista tuoteryhmistä muodostuvien jätekomponenttien huollosta aiheutuvista kustannuksista osa katetaan myös jätemaksuilla, paitsi ei autonrenkaista. Tämä käytäntö johtuu siitä, että osa jätteentuottajista on haluttomia lajitteluun ja siitä, että tuottajavastuun mukaisia palveluja ei ole tarjolla riittävällä kattavuudella.

Tuottajavastuullista jätehuoltoa perustellaan muun muassa seuraavilla näkökulmilla:

- Tuotteiden valmistajat vähentävät valmistuksessa käytettävien materiaalien tuotekohtaista määrää tuotesuunnittelun avulla, pidentävät tuotteiden tai niiden osien elinikää lisäämällä uudelleenkäyttöä sekä parantavat tuotteiden kierrätettävyyttä materiaalivalinnoilla ja tuotteen rakennekonstruktioilla.
- Tuotteiden valmistajat sitoutuvat käyttämään kierrätyksestä saatavia uusioraaka-aineita tai etsivät niille muita hyödyntäjiä.
- Tuotteiden valmistajat suunnittelevat tuotteita, jotka ovat materiaaliltaan ja rakenteeltaan mahdollisimman vaarattomia tai sellaisiksi helposti käsiteltäviä ihmisen terveyden ja ympäristön kannalta.
- Tuotteiden valmistajalla on paremmat edellytykset järjestää tuotteistaan muodostuvien jätekomponenttien keräys ja kierrätys kuin esimerkiksi kunnalla tai alueellisella jätehuoltoyhtiöllä. Tuotteen jakeluverkko voi toimia myös palautusverkkona tai tuottaja voi itse toimia jätteen kierrättäjänä.
- Ympäristökustannukset saadaan sidotuksi myytävän tuotteen hintaan. Viimekädessä tuottajavastuuseen liittyvät kustannukset maksaa kuluttaja. Kuluttajat maksavat nämä kustannukset kuitenkin mieluummin tuotteen hinnassa etukäteen kuin jälkikäteen hankkiutuessaan eron tuotteesta jätekomponentin muodossa.

Suomessa on voimassa kolme tuottajanvastuuta koskevaa valtioneuvoston päätöstä:

VNp käytöstä poistettujen renkaiden hyödyntämisestä ja käsittelystä (1246/95)

- Päätöksellä säädettiin romurenkaiden hyödyntämistavoitteeksi 90 % vuoteen 2000 mennessä.
- Renkaiden tuottajille säädettiin velvollisuus romurenkaiden jätehuollon järjestämiseen ja renkaiden myyjille velvollisuus romurenkaiden vastaanottamiseen.

VNp pakkauksista ja pakkausjätteistä (962/97)

- Päätöksessä asetettiin tavoitteet pakkausjätteiden määrän vähentämiselle ja pakkausjätteiden hyödyntämiselle, määrättiin pakkauksille niiden valmistusta, koostumusta, uudelleenkäytettävyyttä ja hyödynnettävyyttä koskevat perusvaatimukset,

asetettiin rajat pakkausten sisältämille haitallisille aineille, määrättiin pakkausjätteiden jätehuollon käytännön järjestämisestä ja eri toimintaosapuolten vastuista sekä päätöksen seurannasta.

- Pakkaajien velvollisuutena on:
 1. pakkausjätteiden synnyn vähentäminen
 2. pakkausten uudelleenkäytön ja pakkausjätteiden hyödyntämisen edistäminen, siten että asetettuihin tavoitteisiin päästään Suomessa
 3. pakkausjätteiden jätehuollon ja hyödyntämisen järjestämisestä huolehtiminen
 4. jätehuoltoa koskevien velvoitteiden täyttämistä huolehtiminen yhteistoimina
 5. pakkausten raskasmetallipitoisuuksien vähentäminen
 6. pakkauksia, pakkausjätteitä ja niiden hyödyntämistä ja käsittelyä koskevien tietojen ilmoittaminen Suomen ympäristökeskukselle
 7. pakkausjätehuollon järjestämisestä tiedottaminen pakattujen tuotteiden käyttäjille ja kuluttajille

VNp keräyspaperin talteenotosta ja hyödyntämisestä (883/98)

- Päätös perustuu täyteen tuottajanvastuuseen keräyspaperin talteenotossa ja hyödyntämisessä. Päätöksen tarkoituksena on tehostaa keräyspaperin talteenottoa ja hyödyntämistä sekä ehkäistä niissä taloudellisista suhdanteista johtuvia haitallisia vaihteluja. Talteen otettu keräyspaperi hyödynnetään ensisijaisesti aineena.
- Tuottajan on kustannuksellaan järjestettävä keräyspaperin kuljetus kiinteistöltä tai alueelliselta keräyspaikalta sekä hyödyntäminen niin, että asetetut hyödyntämistavoitteet saavutetaan
- Tuottajan tulee ilmoittaa Suomen ympäristökeskukselle vuosittain keräyspaperin vienti- ja tuontimäärät, kotimaassa talteen otetun ja energiana hyödynnetyn keräyspaperin määrä, talteenoton ja hyödyntämisen osuus sekä kotimaan markkinoille toimitettujen paperituotteiden valmistuksessa käytetty paperin määrä.

Käytännössä yksittäiset yritykset siirtävät vastuun jätehuollon toteuttamisesta osake- tai yhdistysmuotoisille tuottajayhteisöille. Tuottajayhteisöt toteuttavat joko itse tai jätehuoltoyritysten avulla keräyksen ja kuljetuksen sekä jätelajin käsittelyn uusioraaka-aineeksi tai polttoaineeksi. Tuottajayhteisön jäsenet maksavat yleensä yhteisölle liittymismaksun sekä lisäksi vuosittaisen maksun toimittamansa tuotemäärän mukaan.

Pakkausalan tuottajayhteisöjen yhteisenä toimielimenä Suomessa toimii Pakkausalan Ympäristörekisteri PYR Oy. Sen kanssa yhteistyössä toimivat seuraavat kahdeksan tuottajayhteisöä: Suomen Aaltopahviyhdistys ry, Suomen Kuluttajakuitu ry, Suomen Teollisuuskuitu ry, Suomen NP-kierrätys Oy, Suomen Keräyslasiyhdistys ry, Mepak-Kierrätys Oy, Suomen Palautuspakkaus Oy sekä Suomen Uusiomuovi Oy. Muita Suomessa toimivia tuottajayhteisöjä ovat Suomen Rengaskierrätys Oy ja Paperinkeräys Oy.

Pakkauksien osalta vastuun ja toiminnan jakautuminen on osoittautunut epäselväksi. Pakkauksia ja pakkausjätettä koskevassa valtioneuvoston päätöksessä ei ole nimenomaista mainintaa siitä, kenen vastuulla on pakkausjätteen keräyksen ja kuljettamisen järjestäminen kiinteistöiltä tai keräyspisteistä. Pakkausala tulkitsee, että kuntien tulee hoitaa tämä osa jätehuoltoketjusta ja kattaa kustannukset kuntalaisilta perittävillä jätemaksuilla. Kuntakentän tulkinta taas on, että tuottajan on täysimääräisesti kustannettava myös keräys ja kuljetus, jotta ylipäänsä voitaisiin puhua tuottajan vastuulla tapahtuvasta hyötykäytöstä.

Pakkausjätedirektiivin uudistus on parhaillaan käynnissä. Uudistuksessa keskitytään hyötykäyttötavoitteiden nostamiseen. Komission ehdotus tavoitevuodeksi on 2006. Ministerineuvosto sen sijaan ehdotti tavoitevuodeksi vuotta 2008. Komission ehdotuksessa tavoitteeksi asetettiin, että pakkausjätteiden kokonaishyötykäyttöaste olisi vähintään 60 ja enintään 75 prosenttia. Yleisen kierrätyksen tavoite olisi 55 – 70 prosenttia. Lasin kierrätystavoitteeksi komissio edellyttäisi 60 prosenttia ja paperin ja pahvin kierrätystavoitteeksi 55 prosenttia. Edellä mainittuihin tavoitteisiin Suomi pääsisi vaivattomasti. Ongelmia

sen sijaan saattavat aiheuttaa ehdotetut muovin ja metallin kierrätystavoitteet. Pakkaamisessa muovien nykyinen kierrätysaste 14 prosenttia pitäisi nostaa 22,5 prosenttiin ja metallien nykyinen kierrätysaste 25 prosenttia 50 prosenttiin.

Tuottajanvastuu tulee lähitulevaisuudessa laajenemaan koskemaan ainakin sähkö- ja elektroniikkaromua, romuajoneuvoja sekä todennäköisesti paristoja ja akkuja.

Romuajoneuvodirektiivi (2000/53/EY)

Romuajoneuvojen tuottajavastuusta on säädetty Euroopan yhteisöjen romuajoneuvodirektiivissä (2000/53/EY). Direktiivin päätavoitteena on jätteiden synnyn ehkäiseminen. Direktiivissä on asetettu tavoitteeksi, että kaikista ajoneuvoista tai niiden osista saadaan hyödynnettyä 85 % vuoden 2005 loppuun mennessä ja 95% vuoteen 2014 mennessä. Ympäristöministeriön asettaman romuajoneuvotyöryhmän ehdotuksen mukaan direktiivi on Suomessa tarkoitus panna täytäntöön säätämällä erillinen laki romuajoneuvojen jätehuollosta ja sitä täydentävä asetus. Lisäksi tehtäisiin muutoksia ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen käsittelystä annettuun lakiin, ympäristönsuojeluasetukseen sekä ajoneuvojen rekisteröinnistä annettuun asetukseen. Lisäksi säädettäisiin erillinen asetus romutusavustuksista. Direktiivin täytäntöönpanon määräaika jäsenvaltioissa oli 21.4.2002, jonka yli asian käsittely on Suomessa pitkittynyt.

Sähkö- ja elektroniikkaromua koskevat direktiivit

Sähkö- ja elektroniikkaromua koskeva direktiivi hyväksyttäneen vuoden 2003 aikana. Hyväksymisen jälkeen Suomella on 18 kuukautta aikaa implementoida direktiivin vaatimukset kansalliseen lainsäädäntöön. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan direktiivin tarkoituksena on perustaa erilliset sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys- ja kierrätysjärjestelmät kaatopaikalle sijoitettavan ja jätteenpolttolaitoksissa poltettavan romun määrän vähentämiseksi. Ehdotuksessa sovelletaan tuottajan vastuun periaatetta. Tavoitteena on, että tuottajat ottaisivat jo tuotteen suunnitteluvaiheessa huomioon tarpeen välttää vaarallisten aineiden käyttöä ja parantaa tuotteen kierrätettävyyttä. Direktiivillä on tarkoitus kattaa kaikki kuluttajien käyttämät sähkö- ja elektroniikkalaitteet (suuret kodinkoneet, pienet elektroniikkalaitteet, leikkikalut, televisiot jne.) ja lukuisat ammattikäytössä olevat sähkö- tai elektroniikkalaitteet, kuten tietotekniikan ja televiestinnän laitteet. Keräystavoitteeksi on asetettu jäsenmaita velvoittavaa 4 kiloa SE-romua vuodessa asukasta kohden. Lisäksi direktiivissä on asetettu laitekohtaisia kierrätystavoitteita, jotka ovat luokkaa 60-80%. SE-romun tuottajavastuuta koskevan direktiivin kanssa yhtäaikaisessa käsittelyssä on direktiivi tiettyjen palonestoaineiden käytön kieltämiseksi sähkö- ja elektroniikkalaitteissa.

2.4 Yksityiset jätehuoltoyritykset

Jätehuoltoalalla toimii monia erilaisia ja erikokoisia yksityisiä yrityksiä. Jotkut niistä ovat keskittyneet johonkin yksittäiseen jätehuoltotoimintoon, kuten esimerkiksi keräykseen ja kuljetukseen. Toiset taas ovat monialayrityksiä ja tarjoavat hyvin monipuolisesti erilaisia ympäristö- ja kiinteistöhuollon palveluita. Usein tällaisia yrityksiä kutsutaan laajemmin ympäristöhuoltoalan yrityksiä.

2.5 Pirkanmaan Jätehuolto Oy - alueellinen jätelaitos

Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n osakassopimuksen mukaan yhtiön tehtävänä on yhdyskuntien jätehuollon tehokas ja palvelukykyinen järjestäminen, kehittäminen ja ylläpito. Ensisijaisena pyrkimyksenä jätehuollon kehittämisessä on jätemäärien vähentäminen, hyötökäytön edistäminen ja jätteen riskitön loppusijoittaminen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää uudelleen käytön ja kierrätyksen edistämiseen.

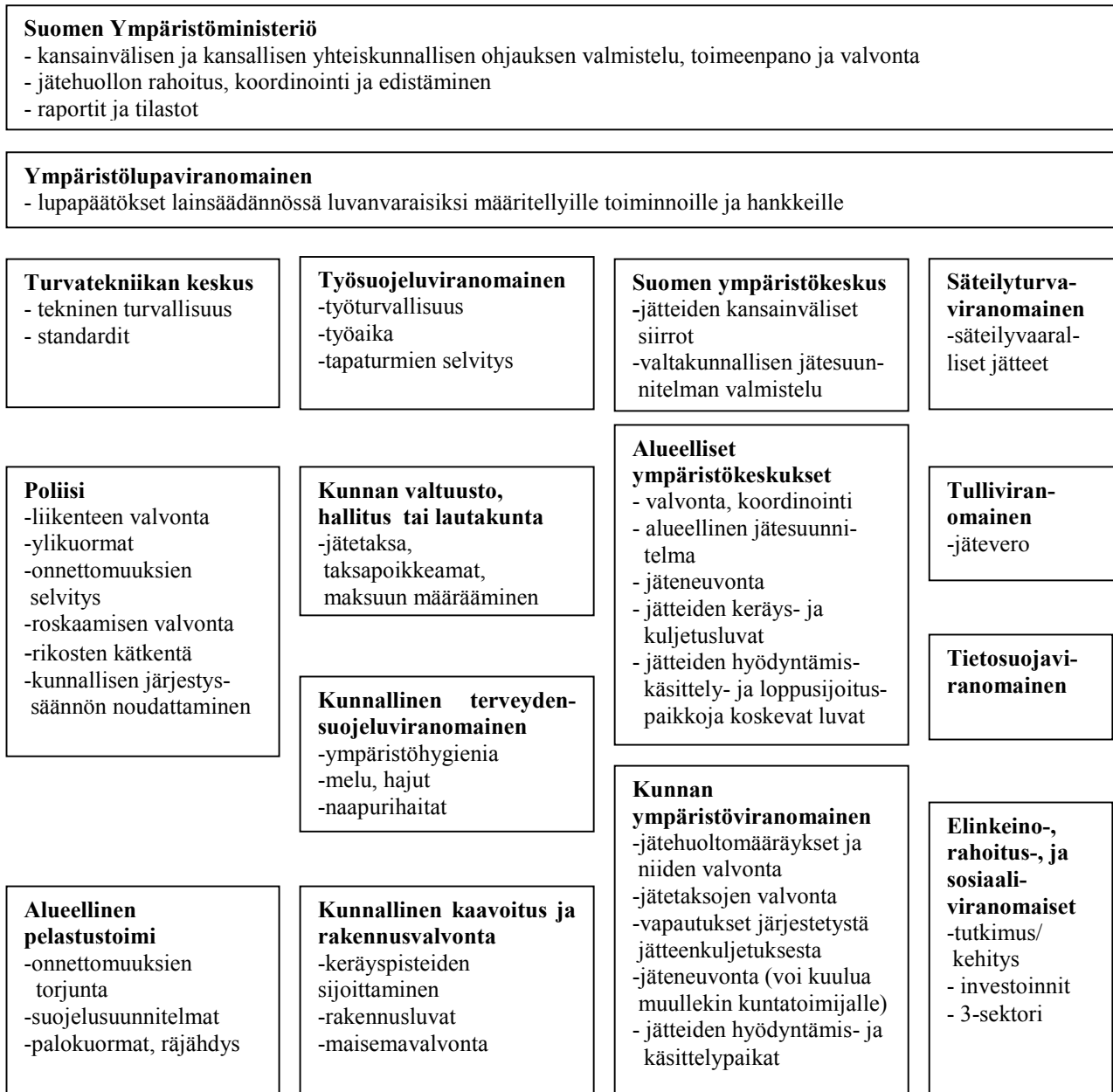
Yhtiön ja osakaskuntien jätehuoltotehtävien jaosta on sovittu seuraavaa:

- a) Valvonta kuuluu kuntien viranomaistehtäviin; yhtiö laatii seurantaraportit sekä tekee valvontaa varten tarpeellisia tilastoja ja tutkimuksia.
- b) Yhtiö laatii osakaskuntien hyväksyttäväksi ehdotuksen yhtenäisiksi jätehuoltomääräyksiksi. Yhtiö hoitaa opastuksen, ohjeiden annon ja tiedottamisen toimialallaan.
- c) Yhtiön tehtävänä on järjestää jätteiden keräily ja kuljetus. Yhtiö tekee jätehuollon yleissuunnittelun ja järjestää kuljetusten urakoinnin.
- d) Jätteiden käsittely ja sijoitus sekä jätehuollossa syntyneiden tuotteiden markkinointi on yhtiön tehtävänä.
Kuntien vanhoilla jätehuoltotoimilla (esim. lopetettujen kaatopaikkojen kunnostus ja seuranta) ei kuitenkaan rasiteta yhtiötä.
Saastuneiden maa-alueiden saneeraus, maan- ja lumenkaatopaikkojen hoito, roskaantuneiden alueiden siivous, sekä romuajoneuvoihin liittyvät toimenpiteet ja edellä mainittuihin liittyvät kuljetukset jäävät kuntien tehtäväksi.
- e) Vastuu yhtiön käyttöön tulevien vanhojen kaatopaikkojen ympäristövaikutuksista ja mahdollisista kunnostustoimenpiteistä jää kunnalle ennen yhtiön kaatopaikkatoiminnan alkua tuotujen jätteiden osalta (aiheuttamisperiaate).

Osakassopimuksessa kunnat sitoutuvat päättämään, että niissä on kunnan järjestämä jätteenkuljetus, ja antavat tehtävän yhtiön toteutettavaksi. Yhtiö toimii omakustannusperiaatteella. Kuntien jätehuoltotaksat yhtenäistetään yhtiön ehdotuksen pohjalta. Yhtiö perii kuntien nimissä toimeksiantotehtävänä normaalissa järjestyksessä jätehuoltomaksut. Kunta sitoutuu sopimaan yhtiön kanssa erivapausperusteista ja erivapauksien myöntämisestä (liittyy mm. vapautuksiin järjestetystä jätteen kuljetuksesta). Kunnat auttavat mm. kaavoituksen avulla yhtiötä tarpeellisten alueiden saamiseksi jätehuollon käyttöön. Sen lisäksi mitä yhtiöjärjestyksessä on määrätty, saa jokainen osakaskunta hallituksensa määräämän edustajan välityksin tutustua yhtiön asiakirjoihin ja tilinpitoon sekä vaatia muutakin tietoa yhtiön toiminnasta, ellei tieto ole sellaista, jota ei lain tai hyvän yhtiötavan mukaan voida antaa.

2.6 Jätehuollon järjestämisessä useita viranomaisia

Jätehuoltopalvelujen toteuttaminen edellyttää monia toimintoja, joita koskevat myös muut kuin suoraan jätepolitiikan periaatteista johdetut säädökset. Tällaisia huomioon otettavia säädöksiä liittyy muun muassa tekniseen turvallisuuteen, työturvallisuuteen, liikenteeseen ja yhdyskuntasuunnitteluun. Näitä säädöksiä toimeenpanevat ja valvovat useat eri viranomaiset. Kuvassa 1 on esitetty jätehuoltoon liittyvät tärkeimmät viranomaiset ja heille kuuluvat tehtävät.

Kuva 1. Jätehuollon järjestämiseen liittyvät viranomaiset ja niiden keskeiset tehtäväalueet.

3 JÄTEKOMONENTTIEN SYNNYN EHKÄISY

Jätteiden synnyn ehkäisy on yksi Euroopan Unionin jätepolitiikan keskeisistä tavoitteista. Se on myös Suomen jätelaissa esitetyistä tavoitteista ensisijainen. Jätteiden syntyä voidaan ehkäistä valitsemalla kestäviä ja korjattavia tuotteita sekä välttämällä kertakäyttötuotteiden tai turhien tuotteiden hankkimista.

Jätteiden synnyn ehkäisy on yksi jäteneuvonnan haastavimmista tehtävistä, sillä jätteentuottajien kulutustottumuksiin vaikuttavat lukemattomat tekijät. Kulutukseen liittyvien asenteiden ja tottumuksien muuttaminen on pitkäjänteinen tehtävä. Jäteneuvonnassa voidaan esimerkiksi antaa neuvoja turhien pakkausten välttämiseksi ja hankintoihin liittyvistä valintakriteereistä. Jätteentuottajille voidaan myös laatia palveluoppaita, joiden avulla voidaan välittää tietoa alueella toimivista korjaus-, kierrätys-, vuokraus- ja lainauspalveluista.

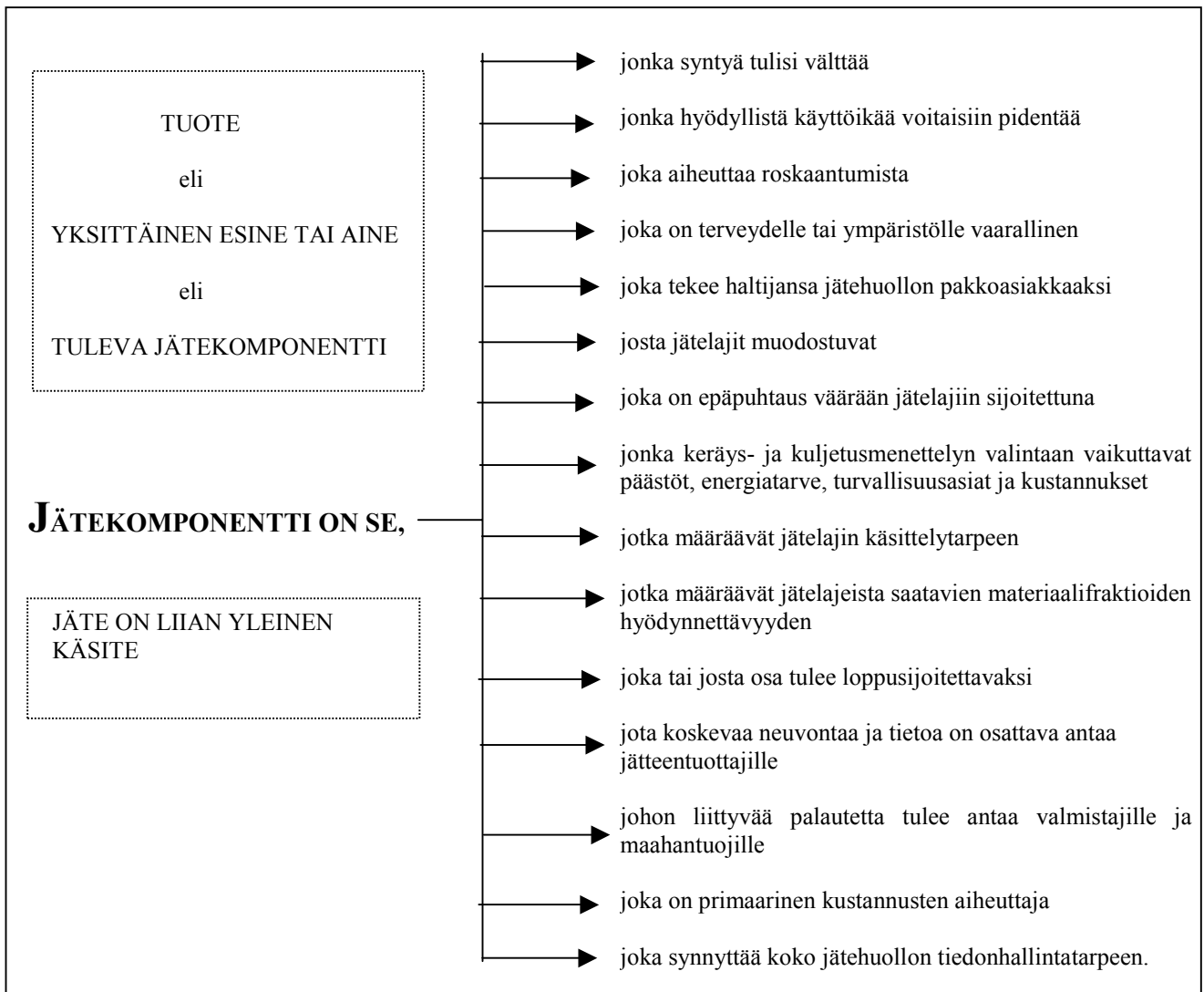
Jätteentuottajia voidaan kannustaa jätteiden synnyn ehkäisyyn myös ohjaavalla maksupolitiikalla sekä jätehuoltomääräyksillä. Esimerkiksi mahdollisuus pidennettyihin keräysvälineen tyhjennysväleihin voi osaltaan kannustaa jätteentuottajia jätteiden synnyn välttämiseen.

Tuotteiden ja tuoteosien uudelleenkäyttö vähentää syntyvän jätteen määrää. Tuotteiden uudelleenkäytön edistäminen on yksi tärkeä toimintamuoto.

Jätteiden syntyä voidaan ehkäistä tarjoamalla jätteentuottajille erilaisia tuotteiden vuokraus- ja lainauspalveluja sekä edistämällä tuotteen hankinnan korvaavia palveluja ja tuotteiden yhteiskäyttöä. Tavallisimpia esimerkkejä tällaisista palveluista ovat kirjasto- ja joukkoliikennepalvelut, erilaisten korjaustilojen käyttömahdollisuus sekä yhteiset pesutuvat.

Jätteiden synnyn ehkäisyssä kunnilla on omalta osaltaan vastuu hyvien esimerkkien näyttäjänä. Jätteiden synnyn ehkäisy tulisi huomioida muun muassa hankintoja ja sopimuksia tehtäessä. Hankinnoista huolehtivien käytettäväksi voidaan laatia hankintaoppaita, joissa konkreettisesti opastetaan kestävää kehitystä tukevien hankintojen tekemiseen. Kunnissa tulisi edistää tuotteiden yhteiskäyttöä kunnan omien yksiköiden kesken sekä joissain tapauksissa jopa eri kuntien kesken.

Jätehuollon uuden ajattelun perustaksi tulee ottaa yksittäinen esine tai aine, joka väistämättä jossakin elinkaarivaiheessaan muuttuu jätekomponentiksi. Kuvassa 2 on esitetty tämän ajattelumallin mukaiset näkökulmat.

Kuva 2: Jätekomponentti uuden jätehuoltoajattelun perustekijänä. (Simo Isoaho, TTKK)

4 JÄTTEIDEN KERÄYS JA KULJETUS

Järjestetty jätteenkuljetus

Jätelain mukaan kunnan on järjestettävä yhdyskuntajätelajien kuljetus. Järjestetty jätteenkuljetus on pääsääntöisesti toteutettava koko kunnan alueella. Jätelaissa säädetyin edellytyksin kunta voi kuitenkin päättää, ettei jätteenkuljetusta järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet tai jossa on vähän kuljetettavaa jätettä tai vähän jätteen haltijoita. Jätelajin haltijan on liityttävä järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Kunta voi kuitenkin myöntää järjestetystä jätteenkuljetuksesta vapautuksen, jos jätelajin määrä on poikkeuksellisen alhainen ja jos jätelajin haltija järjestää itse jätehuollon.

Jätelajien kuljetus on mahdollista järjestää kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena joko kunnan omana toimintana tai kilpailuttamalla kuljetukset yksityisillä yrittäjillä. Kuljetus on myös mahdollista järjestää koko kunnassa tai sen osassa sopimusperusteisesti, jolloin jätelajin haltija tekee kuljetuksesta sopimuksen suoraan kuljetuksen suorittajan kanssa.

Sopimusperusteisessa järjestelmässä kunta vain seuraa järjestelmän toimivuutta ja mahdollisesti asettamiensa ehtojen noudattamista. Kunta voi asettaa sopimusperusteiselle jätelajien kuljetukselle tarkemmin määriteltyjä ehtoja. Nämä ehdot voivat koskea kuljetettavan jätteen lajia ja laatua, kuljetuksesta jätelajeittain perittävää kohtuullista ylintä hintaa, tai aluetta, jolla kuljetuksen suorittajan on tarjottava kuljetuspalveluja.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetukset kilpailutetaan 3-5 vuoden välein. Kunta tai sen edustajana alueellinen jätelaitos valitsee kuljetusurakoitsijan, jonka tarjoamia palveluja kaikkien kuntalaisten on käytettävä. Urakkasopimus laaditaan kunnan tai tämän edustajan ja urakoitsijan välille. Kuntalaisten ja urakoitsijan välisiä sopimuksia ei laadita.

Suomen Kuntaliiton tekemän kuntien jätehuoltokyselyn tulosten mukaan sopimusperusteinen järjestelmä on Suomessa käytössä useammassa kunnassa kuin kunnan järjestämä jätteenkuljetus. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen osuus on kuitenkin voimakkaasti kasvamassa. Tarkasteltaessa asiaa jätteen määrän tai jätteen tuottajien lukumäärän mukaan, on kunnan järjestämä jätteenkuljetus sopimusperusteista jätteenkuljetusta yleisempi.

Järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittyminen

Jätelain mukaan jätteen haltijan on liityttävä alueella järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Käytännössä tämä velvollisuus voidaan tulkita kiinteistökohtaiseksi. Liittymisvelvollisuuden laiminlyöjä voidaan määrätä täyttämään velvollisuutensa sakon uhalla. Kunta voi myöntää jätteen haltijalle vapautuksen järjestetystä jätteenkuljetuksesta, mikäli jätteen haltijan tuottaman jätteen määrä on hyvin vähäinen ja jos jätteen haltija järjestää itse jätehuollonsa. Ehdotonta oikeutta vapautuksen saamiseen ei jätteen haltijalla kuitenkaan ole, vaikka nämä ehdot täytyisivätkin.

Järjestetystä jätteenkuljetuksesta vapauttaminen on todettu huonoksi keinoksi luoda joustoa jätehuollossa. Vaihtoehtona vapautukselle on mahdollista myöntää lupia keräysvälineiden pidennettyihin tyhjennysväleihin tai useamman jätteen haltijan yhteisen keräysvälineen käyttöön. Myös porrastetuilla jätemaksuilla on mahdollista luoda joustoa järjestelmään. Joissain tapauksissa voidaan myös tarkistaa järjestetyn jätteenkuljetuksen alueen rajausta. Suomen kuntaliitto on suosittanut järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittymistä koskevien vapautussäännösten ja kuntien tekemien vapautuspäätösten kumoamista.

Vapautusten sijaan nykyisin suositaan pidennettyjä tyhjennysvälejä ja lupia yhteisten keräysvälineiden käyttöön. Monissa kunnissa järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittymisen valvontaan ei ole käytettävissä riittäviä voimavaroja. Kunnissa ei ole ainakaan tarkkoja tietoja jätteenkuljetussopimuksen tehneistä talouksista. Myös tiedot voimassa olevista vapautuksista ovat monessa kunnassa epäselvät sillä kirjanpito on puutteellinen.

5 SUURIA KYSYMYKSIÄ – BIOJÄTE JA ENERGIAJÄTE

Bio- ja energiajätelajien osalta ollaan parhaillaan kehittämässä merkittäviä valtakunnallisia ja Euroopan laajuisia strategisia linjauksia. Uudet ja valmisteilla olevat säädökset tulevat vaikuttamaan siihen, mihin suuntaan näiden jätelajien jätehuoltoa kehitetään. Uusien säädösten käytäntöön soveltamisesta ja tulkinnasta on vielä vähän kokemuksia.

Kansallinen biojätestrategia

Ympäristöministeriö asetti 30.1.2002 työryhmän valmistelemaan ehdotusta kansalliseksi biojätestrategiaksi. Kansallisen biojätestrategian tavoitteena on vähentää kaatopaikoille sijoitettavan biohajoavan jätteen määrää ja ehkäistä kaatopaikoilla syntyviä ilmaston lämpenemistä aiheuttavia metaanipäästöjä.

Biojätestrategian laatimista edellyttää EY:n kaatopaikkadirektiivi. Lisäksi strategian taustalla ovat sekä tarkistetun valtakunnallisen jätesuunnitelman että kansallisen ilmastostrategian tavoitteet. Kansallinen biojätestrategia koskee kaikkia yhdyskunnissa, palvelusektorilla, maa- ja metsätaloudessa sekä teollisuudessa syntyviä biohajoavia jätelajeja. Erityinen painoarvo annetaan yhdyskuntajätelajeille.

Strategiatyössä tarkastellaan jätelajikohtaisia toimenpidevaihtoehtoja ja tavoitteita sekä arvioidaan hyödyntämismahdollisuuksia ja niiden parantamista. Biojätehuollon skenaariotarkasteluissa kaatopaikkasijoituksen päävaihtoehtoina ovat biologinen käsittely ja energiana hyödyntäminen. Myös jätteiden synnyn ehkäisyyn kiinnitetään huomiota.

Biojätestrategian laadinnassa joudutaan ottamaan huomioon myös vireillä oleva EU:n säädösvalmistelu, joka koskee puhdistamolietteitä, biohajoavia jätteitä ja lannoitevalmisteita. Puhdistamoliettedirektiivin osalta kyse on vuonna 1986 voimaan astuneen lietedirektiivin uudistamisesta ja laajentamisesta. Direktiivin soveltamista on tarkoitus laajentaa kaikkeen lietteen hyödyntämiseen maaperässä ja muihinkin kuin yhdyskuntien puhdistamolietteisiin. Komissio tarkistaa puhdistamoliettedirektiivin vuonna 2003 ja sen voimaan astuminen saattaa sen jälkeen kestää vielä pari vuotta. ”Biohajoavan jätteen biologinen käsittely” –direktiivin valmistelu alkoi 1990-luvun lopulla. Sen valmistelu on keskeytyksessä ja jatkuu vuoden 2004 aikana. Direktiivi sisältää kompostoinnin ohella biokaasutuksen eli mädätyksen.

Lisäksi biojätestrategiassa on huomioitava syksyllä 2002 voimaan astunut EU:n komission ja parlamentin yhteinen asetus ”Muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveysäännöt”. Asetus saattaa aiheuttaa varsin suuria muutoksia, paitsi varsinaisten eläinperäisten jätteiden, myös muun biojätteen käsittelyyn, koska se saattaa sisältää eläinperäistä jätettä.

Jätteenpolttodirektiivi ja -asetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston jätteenpolttoa koskeva direktiivi 2000/76/EY annettiin joulukuussa 2000. Direktiiviä sovelletaan sekä varsinaisiin jätteenpolttolaitoksiin että rinnakkaispolttolaitoksiin. Polttolaitoksiksi katsotaan ne laitokset, joiden pääasiallinen tehtävä on jätteiden käsittely. Rinnakkaispolttolaitoksia taas ovat ne laitokset, joissa jätettä poltetaan joko varsinaisen polttoaineen taikka tuotantoprosessin ohessa. Direktiiviä sovelletaan olemassa oleviin laitoksiin 28. joulukuuta 2005. Uusiin laitoksiin direktiiviä on pitänyt soveltaa 28. joulukuuta 2002 lähtien.

Direktiivissä vahvistetaan ilman joutuvien päästöjen raja-arvot koskien raskasmetalleja, dioksiineja ja furaaneja, hiilimonoksidia, hiukkaspäästöjä, orgaanisen hiilen kokonaismäärää, vetykloridia, fluorivetyä, rikkidioksidia, typpioksidia ja typpidioksidia. Lisäksi direktiivissä vahvistetaan raja-arvot savukaasujen puhdistuksessa syntyvän jäteveden sisältämille päästöille. Direktiivissä veloitetaan ottamaan käyttöön mittausmenettelyt, joilla päästöparametreja ja päästöjen raja-arvoja voidaan seurata.

Lisäksi jätteenpolttodirektiivissä asetetaan vaatimukset poltossa syntyvän kaasun lämpötilalle. Polttoprosessin aikana syntyvä lämpö on hyödynnettävä niin hyvin kuin se on käytännössä mahdollista. Jätteenpolttodirektiivi velvoittaa polttojätteen minimointiin ja kierrätykseen, silloin kun se on asianmukaisesti mahdollista.

Jätteenpolttodirektiivi tullaan suomalaisessa lainsäädännössä panemaan täytäntöön valtioneuvoston jätteenpolttoasetuksella, josta on annettu ehdotus. Jätteenpolttoasetusehdotuksessa annetut päästöjen raja-arvot ovat tietyin osin tiukemmat kuin nykyisessä jätteenpolttodirektiivissä säädetyt raja-arvot. Tämä siksi, että Suomessa halutaan ennakoida isojen polttolaitosten direktiivin eli icp-direktiivin mukaisten raja-arvojen vaikutusta jätteenpolttodirektiivin raja-arvoihin.

Jätteenpolttoasetusehdotuksen mukaan ”lämpökäsittelyllä tarkoitetaan jätteen polttoa hapettamalla sekä muuta lämpökäsittelyä, kuten pyrolyysiä, kaasutusta ja plasmakäsittelyä, jos käsittelystä syntyvät tuotteet tämän jälkeen poltetaan”. Jätteenpolttoasetusehdotus koskeen näin ollen myös tämän ehdon täyttäviä pyrolyysi- ja kaasutuslaitoksia.

Jätteenpolttodirektiivin tiukat päästörajat ja päästömittausvaatimukset asettavat uusia teknisiä ja taloudellisia haasteita jätteen energiana hyödyntämiselle. Keski-Euroopassa jätteiden poltto on useimmiten joko lähes tai täysin käsittelemättömän yhdyskuntajätteiden massapolttota suurissa varta vasten jätteenpolttota varten rakennetuissa laitoksissa. Nykyisin suurimmassa osassa näistä laitoksista poltossa vapautuvaa energiaa otetaan talteen sähkön muodossa. Suomessa sen sijaan jätettä poltetaan yleensä pienissä tai pienehköissä laitoksissa muun polttoaineen rinnalla. Yhdyskuntajätteitä poltetaan massapolttotyyppisesti tällä hetkellä ainoastaan yhdessä laitoksessa, joka sijaitsee Turussa. Suomessa jätteenpolttosta vapautuva energia hyödynnetään useimmiten sähkön lisäksi lämpönä. Jätteenpolttodirektiivin tiukat päästörajat ja mittausvaatimukset heikentävät pienimittakaavaisen rinnakkaispolton taloudellisuutta olemassa olevissa laitoksissa.

Euroopan Unionissa asetetut ja kansalliset jätteiden hyödyntämistavoitteet, kasvihuonepäästöjen rajoittamistavoitteet sekä jätteiden loppusijoitusta koskevat säädökset tekevät jätteiden polttokäsittelystä ja niiden sisältämän energian hyödyntämisestä entistä houkuttelevamman vaihtoehdon. Jätteiden energiana hyödyntämiseen kohdistetaan parhaillaan merkittävässä määrin tutkimus- ja kehitystyötä. Jätteenpolttodirektiivin vaikutuksista rinnakkaispoltoon ja termisiin käsittelyprosesseihin ei ole toistaiseksi selkeää kuvaa. Tulevaisuus näyttää, kuinka jätteenpolttodirektiiviä käytännössä tullaan soveltamaan ja minkälaisiin ratkaisuihin Suomessa jätteen energiakäytön osalta päädytään.

6 JÄTENEUVONTA

Jätelain mukaan kuntien on huolehdittava jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöön panemiseksi tarpeellisista neuvonta-, tiedotus- ja valistustehtävistä (JL 68§). Kunta voi kuitenkin antaa neuvontatyön alueellisen jätehuoltoyhtiön tai kuntayhtymän tehtäväksi. Tärkeitä yhteistyökumppaneita neuvonnassa voivat olla myös erilaiset järjestöt.

Jäteneuvonnan kohderyhmiä ovat kaikki jätteentuottajat. Tärkeitä jäteneuvonnan kohderyhmiä ovat lapset, opettajat, toimittajat ja asiakaspalvelun henkilöstö kunnissa ja muualla sekä jätealan yrittäjät, yritysten ympäristövastaavat, isännöitsijät ja taloyhtiöiden hallitukset. Lisäksi tärkeitä kohderyhmiä, ovat esimerkiksi tuotteiden maahantuojat ja valmistajat, joille jätelaki antaa erityisiä velvoitteita.

Jäteneuvonnan aihepiirejä ovat muun muassa jätteiden synnyn ehkäisy ja kulutusvalinnat, uudelleenkäyttö ja korjaus, lajittelu ja kierrätys, kompostointi, jätteiden toimittaminen asianmukaiseen käsittelyyn, ongelmajätehuolto sekä jätelainsäädäntö ja jätehuoltomääräykset.

Käytännössä neuvontatyö on suunnittelua ja koordinointia, neuvonta-aineistojen tuottamista, tiedotus- ja neuvontapalveluja, koulutusta, markkinointia ja jakelua sekä neuvonnan seuranta ja vaikuttavuuden arviointia.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n osakaskunnat ovat siirtäneet suurimman osan jäteneuvontatehtävistään jätehuoltoyhtiölle. Osakaskunnissa jäteneuvontaa annetaan lähinnä muiden tehtävien yhteydessä. Kuntien jätehuollosta vastaavat virkamiehet ympäristö- ja teknisessä toimessa vastaavat kuntalaisten heille esittämiin jätehuoltoon koskeviin kysymyksiin. Internet on kehittymässä yhä tärkeämmäksi ja käytetyimmäksi tiedonlähteeksi myös jätehuoltoasioissa.

Jäteasetuksen mukaan jäteneuvonta kuuluu myös alueellisten ympäristökeskusten ja Suomen ympäristökeskuksen tehtäviin (jäteasetus 17 §).

Jätteiden kuljetusyritysten rooli jäteneuvonnassa ja tiedotuksessa on myös tärkeä. Kuljetusyritykset tarjoavat asiakkailleen puhelinpalveluja, joista on mahdollista saada vastauksia jätehuoltoon koskeviin kysymyksiin. Lisäksi kuljetusyritykset jakavat asiakkailleen jätehuoltoon koskevia tiedotteita erityisesti jätehuoltojärjestelmän muutosten yhteydessä.

Jätehuoltojärjestelmän tulevista muutoksista on hyvä tiedottaa hyvissä ajoin jätteentuottajille. Jätehuoltoon koskevat lajittelu- ja muut toimintaohjeet tulisi aina olla helposti jätteentuottajan saatavilla. Jätehuoltoon koskevien kysymysten esittäminen ja palautteen antaminen tulisi olla jätteentuottajalle mahdollisimman helppoa.

7 JÄTEHUOLLON HINTAPOLITIikka

Kuntien jätemaksut ja –taksat

Aikaisemmin osa jätehuollon kustannuksista katettiin kunnan budjetista, mutta nykyisin kaikki jätehuollon kustannukset katetaan jätemaksuilla EU-lainsäädännön edellyttämän ”aiheuttaja maksaa” –periaatteen mukaisesti. Kunta voi jätelain nojalla periä järjestämästään jätehuollosta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi jätemaksua. Jättemaksu on koostunut perinteisesti käsittelymaksusta ja kuljetusmaksusta, mutta nykyään siihen on sisällytetty muitakin kustannuksia. Jättemäärään perustuvien maksujen lisäksi on viime aikoina otettu monissa kunnissa käyttöön kiinteistö- tai talouskohtaisia ekomaksuja. Ekomaksuilla on katettu esimerkiksi ongelmajätehuollosta, aluekeräyspisteistä ja jäteneuvonnasta aiheutuvat kustannukset. Eko- tai palvelumaksuja on peritty myös niiltä, jotka ovat saaneet vapautuksen järjestetystä jätteenkuljetuksesta.

Jotta jätemaksua voidaan periä, tulee kunnassa olla voimassa jätetaksa. Jätetaksa on asiakirja, joka sisältää jätemaksun määräämisen yksityiskohtaiset perusteet. Taksat ja maksut tulisi määrätä siten, että ne ohjaavat jätteiden määrän vähentämiseen ja hyötykäytön lisäämiseen. Lisäksi niitä määrättäessä on toteutettava tasapuolisuutta, oikeudenmukaisuutta ja kohtuullisuutta. Jätehuoltoa kehitettäessä onkin erittäin tärkeää huomioida jätehuollon taloudellisuus jätteentuottajan kannalta. Jätteentuottajan tulisi tietää, mistä hänen maksamansa maksut muodostuvat.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy on osakeyhtiö, joka ei jaa osinkoa osakkeenomistajilleen. Taloudellista ylijäämää se tavoittelee ainoastaan valmistautukseen suunnitteilla oleviin investointeihin tai lakisääteisiin jälkihoito- tai muihin velvoitteisiin. Myös hyvä taloudenhoitotapa vaatii positiivista tilinpäätöstä. Yhtiö kattaa toimintakustannuksensa lähinnä toiminnasta perittävillä käsittelymaksuilla.

Jätehuoltojärjestelmän muutokset saattavat äkillisestikin pienentää jonkin jätelajin materiaalivirtaa. Tämän seurauksena jätehuollon kustannukset jätelajin massayksikköä kohden voivat nousta ja johtaa luonnollisesti kyseisen jätelajin taksan korotukseen. Tällaisia äkillisiä muutoksia pitäisi välttää ja muutoksiin tulee varautua pitkäjänteisesti.

Jätevero

Jäteverosta on säädetty jäteverolaissa (495/1996). Jäteverolain mukaan kunnallisille ja niitä vastaaville kaatopaikoille toimitettavasta jätteestä on maksettava jätevero. Jäteverolakia ei sovelleta alueille, joille sijoitetaan ainoastaan maan ja kallioperän aineksia. Jäteverolaki ei koske myöskään alueita, joilla muista jätteistä erotettuna kompostoidaan tai muutoin biologisesti käsitellään biojätettä ja jäteveden puhdistamon lietettä. Lakia ei sovelleta myöskään paikkaan, jossa jätettä hyödynnetään. Väliaikaisilla varastoimisalueilla, joilla jätettä säilytetään kolmea vuotta lyhyemmän ajan, ei peritä jäteveroä. Väliaikaisia varastoimisalueita koskee kuitenkin verollisten kaatopaikkojen tavoin velvollisuus pitää kirjaa jätteistä.

Seuraavat jätelajit ovat verottomia silloin, kun ne toimitetaan kaatopaikalle muista jätelajeista erotettuna:

- saastunut maa-aines, joka voidaan sijoittaa kyseiselle kaatopaikalle
- keräyspaperin puhdistuksessa syntyvä siistausjäte
- voimalaitosten rikinpoistojäte ja lentotuhka
- jäte, joka hyödynnetään kaatopaikalla sen perustamisen, käytön, käytöstä poistamisen tai jälkihoidon kannalta välttämättömissä rakenteissa tai rakennuksissa. (Verotonta ei kuitenkaan ole kaatopaikalla hyödynnetty lasijäte eikä halkaisijaltaan yli 150 millimetrin kokoisista kappaleista koostuva betonijäte.)

Valtakunnallisen jätesuunnitelman tarkistuksen yhteydessä valtioneuvosto päätti esittää, että jäteveroä korotetaan entisestä 15,14 eurosta vuoden 2003 alusta alkaen 23 euroon jätetonnilta ja 30 euroon jätetonnilta vuonna 2005. Veron korotuksen toivotaan vauhdittavan jätelajien hyödyntämistä, koska hyödyntämisestä tulee taloudellisesti kannattavampi vaihtoehto verrattuna jätteiden toimittamiseen kaatopaikoille. Veron korotuksen tuottamalla varoilla voidaan myös turvata valtion entistä suurempi osallistuminen jätealan kehittämiseen.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMINEN JÄTEHUOLLOSSA

<p>JÄTEKOMPONENTTIEN SYNNYN EHKÄISY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulutuksen vähentäminen - Uudelleen käyttö - Tuotetta kohden käytetyn materiaalin määrän vähentäminen - Pitkä tuotteiden käyttöikä 	<p>JÄTEKOMPONENTTIEN HAITALLISUUDEN VÄHENTÄMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suunnitellaan ja valmistetaan tuotteita ympäristöystävällisemmistä ja terveyden kannalta turvallisemmista materiaaleista 	<p>JÄTEKOMPONENTTIEN HYÖDYNTÄMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Useimmiten edellytyksenä jätelajien muodostaminen <ul style="list-style-type: none"> - syntypaikkalajittelu - laitoslajittelu - Ensisijaisesti materiaalina - Toissijaisesti energiana - Hylättävien materiaali-fraktioiden minimointi 	<p>TURVALLINEN LOPPUSIJOTTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suoritetaan esikäsitely ennen loppusijoitusta - Tehostetaan ongelmajätehuoltoa - Laatuvaatimukset loppusijoituspaikan suunnittelulle, perustamiselle, käytölle, käytöstä poistamiselle ja jälkihoidolle - Tarkka valvonta
<p>JÄTTEENTUOTTAJAN VASTUU – TUOTTAJAVASTUU – JULKISVASTUU</p>			
<p>LÄHEISYYS- JA OMAVARAISUUSPERIAATE</p>			
<p>VAROVAISUUSPERIAATE</p>			
<p>SÄÄDÖKSET, MÄÄRÄYKSET, OHJEET</p>			
<p>TALOUDELLISET OHJAUSKEINOT</p>			

Kuntaliiton luettelo kunnan tehtävistä jätelain nojalla:

JÄTEHUOLLON VIRANOMAISTEHTÄVIÄ

- 7.4 §: keräyspaikan määrääminen
- 10.1 §: kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen järjestämiseen liittyvät päätökset eli käytännössä ainakin järjestelmän periaatteet ja toteuttamistapa
- 10.2 §: sopimusperusteisen jätteenkuljetusjärjestelmän valinta ja ehtojen määrääminen
- 10.1-2 §: siirtyminen järjestelmästä toiseen,
- 10.3 §: järjestetyn jätteenkuljetuksen alueen rajaaminen
- 11.2 §: yksittäinen järjestetyn jätteenkuljetuksen ulkopuolelle jättäminen
- 13.1 §: jätteen käsittelyn ja hyödyntämisen järjestämiseen liittyvät päätökset eli käytännössä ainakin järjestelmän periaatteet ja toteuttamistapa
- 13.2 §: jätehuollon hoitamisen muulle yhteisölle tai yrittäjälle antaminen
- 17 §: jätehuoltomääräyksiä hyväksyminen
- 30 §: jätetaksan hyväksyminen
- 28 ja 33 §: jätemaksun määrääminen ja maksuunpano
- 32 §: jätemaksua koskevien muistutusten käsittely
- 78.6 §: ns. vanhojen vapautusten peruuttaminen.
- 41 §: tietojen antaminen omalta osaltaan alueelliselle ympäristökeskukselle ja ympäristöministeriölle jätesuunnitelman laadintaa varten.

Viranomaistehtäviltä tuntuvia, mutta perustellusti ehkä varsinaiseksi käytännön toteuttamiseksi sopivia eli näin ollen ehkä palvelutehtäviä (eli luonteeltaan tulkinnanvaraisia):

- 10.1 §: tarjouspyynnöstä päättäminen ja urakoitsijan valinta kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa.
- Neuvonta, tiedotus ja valistus (68.1 §) lienevät pääosin muuta kuin julkisen vallan käyttöä eli ne ovat lähinnä palvelutehtäviä.

JÄTEHUOLLON PALVELUTEHTÄVIÄ

- 10 § 1 mom kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen käytännön hoitaminen
- 13.1 § ns. yhdyskuntajätteen yms. sekä sopimuksella otetun muunkin eli ns. teollisuusjätteen hyödyntämisen ja käsittelyn käytännön hoitaminen
- 13.2 § jätteen hyödyntäminen ja käsittely silloin, kun se on annettu muun yhteisön tai yrittäjän hoidettavaksi
- 21.2 ja 21.3 § roskaantuneen alueen puhdistaminen alueellisen ympäristökeskuksen määräyksestä
- 68 § jäteneuvonta ja ehkä myös
- 10.1 §: tarjouspyynnöstä päätt. ja urakoitsijan valinta kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa.
- 13.1 §: ns. muun /teollisuus jätteen hyödyntämisestä tai käsittelystä sopiminen
- 41 §: tietojen antaminen jätesuunnitelmaa varten voidaan katsoa myös palvelutehtäväksi, jolloin se taho, jolle tehtävä kuuluu antaa tiedot omalta osaltaan.

YMPÄRISTÖNSUOJELUVIRANOMAISEN VALVONTATEHTÄVIÄ JÄTEASIOISSA

- 21 §: roskaantuneen alueen puhdistamismääräys ja pakkokeinot
- 38 §: jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta,
- 51 §: n 4 mom: määräys selvillääolo- ja kirjanpitovelvollisuuden sisällöstä
- 52 §: tiedonsaantioikeus
- 53 §: tietojenanto-oikeus kansainvälisissä ja ylikansallisissa asioissa
- 54 §: tarkastusoikeus, oikeus päättää mittaus- ja tutkimuskustannusten perimisestä
- 56 §: oikeus saada virka-apua poliisilta ja tulliviranomaiselta
- 57 §: kiellon tai määräysten antaminen laillisuusvalvonnassa
- 58 §: pakkokeinojen käyttö kiellon tai määräyksen tehosteena.

KUNNAN ISÄNNÄNROOLI JÄTEHUOLLOSSA /S. Isoaho 10. 2. 2002

Liite 3

Päärooli

Toimintamuoto

Avainnäkökulmat

